

Załącznik 2

Tekst źródłowy: fragmenty traktatu Pawła Włodkowica
O władzy cesarza i papieża nad niewiernymi

Źródło: M. Kamiński, G. Pańko, R. Śniegocki, *Historia. Średniowiecze. Podręcznik dla I klasy liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Część 2. Kształcenie w zakresie podstawowym i rozszerzonym*, [Nowa Era], Warszawa 2006, s. 169.

Przywileje cesarskie, zezwalające Krzyżakom na zajmowanie ziem, należących do niewiernych, nie dają im żadnej podstawy prawnej do tego [...]. Krzyżacy, walcząc z niewiernymi, nigdy nie prowadzili wojny sprawiedliwej [...]. Tego rodzaju napad na niewiernych, zwłaszcza przedsięwzięty bez słusznej przyczyny, jest zaprzeczeniem miłości bliźniego [...]. Bliźnimi zaś naszymi [...] są zarówno chrześcijanie, jak i niewierni, bez różnicy [...].

Nie wolno niewiernych przymuszać do przyjmowania wiary chrześcijańskiej zbrojnie lub opresją, gdyż ten sposób jest krzywdą dla bliźnich, a także i dlatego, że nie należy robić rzeczy złych w celu osiągnięcia rzeczy dobrych [...]. Zaprawdę jest to nowa i niesłychana nauka – która wymaga wiary pod groźbą bata [...]. Nikogo do wiary zmuszać nie należy, gdyż wiara nie może wynikać z przymusu, a wymuszone modlitwy nie są miłe Bogu [...]. Kto działa inaczej, widocznie raczej swojej, a nie Boskiej sprawie służy [...].

Rycerz, zwłaszcza katolicki, nie będący poddanym, winien być przekonany o słuszności wojny, w której bierze udział. W przeciwnym razie [...] narażałby się na wielkie niebezpieczeństwo [...]. Poddani Krzyżaków, którzy dwa razy do roku wraz z nimi odbywają wyprawy [...] przeciw niewiernym, choć wiedzą, że żyją oni w spokoju i są bardzo łagodnego usposobienia, zapewne nie unikną grzechu śmiertelnego [...], w tym bowiem wypadku obowiązek posłuszeństwa przestaje istnieć, jako że bardziej służyć należy Bogu niż człowiekowi.